

Kröller
Müller

WANDELING
ONTDEKKINGSTOCHT DOOR
EUROPA'S GROOTSTE BEELDENTUIN
NEDERLANDS

1

Jean Arp
Berger des nuages, 1953

2

Marta Pan
Sculpture flottante,
*Otterlo**, 1960 - 1961

3

Gerrit Rietveld
Rietveld-paviljoen
1964 - 1965,
(herbouwd in 2010)

4

Jean Dubuffet
*Jardin d'émail***, 1974

5

Shirazeh Houshiary
Angel with ten thousand wings, 1988

6

Isamu Wakabayashi
Otterlo Mist, 2001

7

Jan van Munster
+ -, 1987

8

Giuseppe Penone
Faggio di Otterlo,
1987 - 1988

9

Lucio Fontana
Concetto spaziale
'Natura', 1959 - 1960

10

Richard Serra
Spin out, for Robert
Smithson, 1972 - 1973

* in de herfst en winter niet te zien

** in de herfst en winter en bij regen niet toegankelijk

BEELDENTUIN

Open: 10.00-16.30 uur

Een wandeling door de beeldentuin, met vijftig hectare een van de grootste van Europa, is een ware ontdekkingstocht. In een afwisselend landschap staan honderdzestig beelden van onder anderen Auguste Rodin, Henry Moore, Barbara Hepworth, Richard Serra en Jean Dubuffet. Twee paviljoens van Gerrit Rietveld en Aldo van Eyck sieren de tuin: juweeltjes uit de jaren vijftig en zestig die hier opnieuw een plaats hebben gekregen. Deze wandelroute geeft aandacht aan enkele hoogtenpunten, verborgen of juist meteen in het oog springend. Een begin voor een wandeling door de tuin.

1 Jean Arp

Berger des nuages, 1953

Jean Arp ziet een parallel tussen het scheppen in de natuur en in de kunst. De kunstenaar creëert zoals de plant een vrucht voortbrengt. Arp ontwikkelt autonome, 'neutrale' vormen, die door hun vloeiende, organische karakter verwantschap hebben met de natuur en die verschillende gedaantes kunnen aannemen. Een vorm die oorspronkelijk lijkt op een vogel of een schelp kan geleidelijk veranderen in iets dat op een vrucht of een wolk lijkt en andersom. Dit transformatieproces gaat uit van de theorie dat alle verschijningen in de natuur mutaties zijn van een paar basisvormen. *Berger des nuages* is als een uit de aarde uitbottende gestalte met een poëtische, tot de verbeelding sprekende titel. Het gepolijste oppervlak weerspiegelt het omringende groen en de lucht, waardoor de suggestie van veranderlijkheid wordt versterkt. *Berger des nuages* staat sinds de opening van de beeldentuin in 1960 nog steeds op dezelfde plaats en is een van de meest beeldbepalende werken van het museum.

2 Marta Pan

Sculpture flottante, Otterlo, 1960 - 1961

In de jaren vijftig van de vorige eeuw maakt Marta Pan sculpturen, organische vormen, meestal van hout, die zijn gebaseerd op thema's als evenwicht en beweging. *Sculpture flottante, Otterlo* ontstaat als opdracht voor de beeldentuin voor een sculptuur die een geheel moet vormen met een vijver. De ontwerper van de beeldentuin, J.T.P. Bijhouwer, is hier aanvankelijk niet gelukkig mee: water hoort

niet op de droge Hoge Veluwe. Uiteindelijk ontwerpt Marta Pan een vloeiend wateroppervlak, in nauwe relatie tot de sculptuur. Het witte polyester beeld bestaat uit twee organische vormen die, langs een scharnierpunt in het midden, onafhankelijk van elkaar bewegen. De holle vorm van het bovenste deel fungeert als een zeil, dat de wind vangt. Wind, water en ruimte maken deel uit van het beeld, dat zich als een dans over de vijver beweegt. *Sculpture flottante, Otterlo* is hét icoon van de beeldentuin en wordt niet voor niets vaak liefkozend 'de zwaan' genoemd.

3 Gerrit Rietveld

Rietveld-paviljoen, 1964 - 1965

Na de roodblauwe stoel en het Rietveld-Schröderhuis verrast Gerrit Rietveld in 1955 de internationale kunst- en bouw-wereld opnieuw met een fenomaal werk: een paviljoen voor het exposeren van beelden, ontworpen voor de internationale beeldtentoonstelling Sonsbeek '55 in Arnhem. Sinds 1964 staat de 'luifelconstructie' in de beeldentuin. Het paviljoen komt hier bijzonder goed tot zijn recht, omdat het 'met een enkel gebaar' natuur, architectuur en sculptuur als vanzelfsprekend met elkaar verbindt. De horizontale en verticale elementen zijn gemaakt van eenvoudige bouwmaterialen zoals betonsteen, hout en glas. Ze zijn zo in de ruimte gezet dat, naast de beoogde beschutting, paviljoen en beelden een bijzondere werking op elkaar hebben. 'De lege ruimte en het licht bepalen de waarde van de architectuur in, om en tussen de begrenzingen, die er slechts zijn om de

ruimte te bepalen', schrijft Rietveld ter onderstreping van zijn uitgangspunt. Het paviljoen wordt met recht nog dagelijks bewonderd door bezoekers uit binnen- en buitenland.

4 Jean Dubuffet

Jardin d'email, 1974

Deze witte 'emailtuin' is als een driedimensionaal landschapschilderij. Uit het onregelmatig glooiende oppervlak rijzen een 'boom' van zo'n acht meter hoog en twee lagere 'struiken' op. Het is een bijzonder werk binnen het oeuvre van Dubuffet, dat gerekend wordt tot de art brut en dat geïnspireerd is op de vrijheid en het onconventionele in de kunst van kinderen en verstandelijk beperkten. Wie de tuin via een deur en een donker trapje betreedt, waant zich in de fantasiewereld van een kind, waarin alles mogelijk is. Het contrast met de natuurlijke omgeving van het bos en de grote schaal maken het werk uniek. Volgens Dubuffet maakt de afmeting eigenlijk niet veel uit. Als je met je ogen over het landschap dwaalt, doet je fantasie de rest, zoals dat ook gebeurt als je naar een schilderij kijkt. Kinderen doen dit als vanzelfsprekend, maar ook op menig volwassene maakt de tuin een onuitwisbare indruk.

5 Shirazeh Houshiary

Angel with ten thousand wings, 1988

Shirazeh Houshiary realiseert met *Angel with ten thousand wings* haar eerste grote beeld voor een plek in de open lucht. De van oorsprong Iraanse kunstenaar baseert het ontwerp onder andere op de mystieke ideeën van het aan de Islam verwante soefisme. Soefisten gaan ervan uit dat de punt de start is van alle vormen en daarmee een afspiegeling van het goddelijke. Houshiary komt tot haar ontwerp vanuit een punt, met behulp van cirkels en lijnen. De locatie kiest ze omdat ook deze (door de stand van de bomen) rond lijkt. De titel van het werk is ontleend aan de Perzische mythologie, die in andere tekeningen en sculpturen een belangrijke rol speelt. Dat de engel 'tienduizend' vleugels zou hebben, is vooral figuurlijk bedoeld. Tienduizend staat voor 'zeer veel' of 'zeer belangrijk'.

6 Isamu Wakabayashi

Otterlo Mist, 2001

Uitgangspunt voor het werk van Isamu Wakabayashi is de natuur, in al zijn verschijningsvormen. De Japanse kunstenaar is gefascineerd door de cyclus van groei en afsterving, een belangrijk thema uit het boeddhisme en het shintoïsme. Wakabayashi kiest in het beeldenbos één beuk (de beuk die recht voor het werk staat), met daarachter een bos. Hij neemt vijfhonderdvijfveertig afgevallen bladeren mee naar Japan om ze te beschrijven en creëert zo een soort eenheid van tijd en ruimte tussen Nederland en Japan. Bij zijn tweede bezoek mediteert hij wekenlang bij de beuk en schetst hij, met een naald op

koperen platen, wat er rondom de boom gebeurt. De impressies voegt hij samen tot 'boeken' en hij legt ze op drie stalen voetstukken, die van rechts naar links het verleden, het heden en de toekomst vertegenwoordigen. Op het bovenste blad is de datum vastgelegd waarop de 'boeken' zijn verzegeld.

7 Jan van Munster

+ -, 1987

Centraal thema in het werk van Jan van Munster is energie, dat tot uiting komt in een onuitputtelijke reeks tegenstellingen: warmte/koude, licht/donker, stilte/lawaai et cetera. In dit werk verbeeldt hij de afstotings- en aantrekkingskracht van de extreme tegenpolen + en -. Het materiaal (zwart graniet) voegt daar een soort gestolde vorm van energie aan toe. Graniet is immers het resultaat van een krachtsinspanning van de aarde, die het stollingsgesteente in de loop van miljoenen jaren vanuit diepere aardlagen naar de aardkorst 'duwt'. De kunstenaar verbindt de objecten tenslotte ook met zijn eigen fysieke en mentale energie, door ze zijn eigen lengte (1,72 meter: zie de zijkant van de objecten!) te geven.

8 Giuseppe Penone

Faggio di Otterlo, 1987 - 1988

Als er één werk is dat opgaat in zijn omgeving is het wel de 'Otterlose beuk' van Giuseppe Penone. De boom lijkt, ook door de invloed van het weer (waardoor hij langzaam maar zeker de kleur aanneemt van de andere beuken) een logisch onderdeel van de beukenlaan. Penone wil met zijn werk de verloren gegane eenheid van natuur en mens herstellen. In de 'Otterlose

beuk' herenigt hij mens en natuur door met gipsafdrukken een letterlijke kopie van een beuk te maken en deze uit te voeren in brons, een door mensen uitgevonden materiaal. Ook zijn in het wortelstelsel en in het gebladerte van de boom twee liggende mensfiguren te zien.

9 Lucio Fontana

Concetto spaziale 'Natura', 1959 - 1960

Fontana is vooral bekend door de scherpe messneden die hij in zijn doeken zet, waardoor hij de illusie van het schilderij verstoort en het als het ware openbreekt. Hij noemt al deze werken *Concetto spaziale* (ruimtelijk concept). Ook de vijf ruwe bronzen ballen van *Concetto spaziale 'Natura'* zijn op verschillende manieren 'opengescheurd'. In 1966 worden ze aangekocht voor de beeldentuin, maar daarvoor zijn ze in het Stedelijk Museum in Amsterdam te zien, in een geheel andere presentatie: in het halfdonker en met fel strijklicht vlak boven de vloer. Deze theatrale opstelling wordt door Fontana bedacht als uiting van zijn opvatting over 'spazialismo': 'Ik wil de ruimte openen, de kunst een nieuwe dimensie verschaffen en met de kosmos, die eindeloos uitdijt, verbinden.'

10 Richard Serra

Spin out, for Robert Smithson, 1972 - 1973

Richard Serra is bekend om zijn verontrustende werken, waarin hij experimenteert met balans, gewicht en massa. Loodzware elementen zoals stalen platen, buizen of rollen lood leunen zo op of tegen elkaar of tegen de wand, dat ze een precair

evenwicht vinden. *Spin out, for Robert Smithson* is niet direct een bedreigend, maar wel een desoriënterend werk. Het markeert met drie enorme cortenstalen platen, die als wiggen in de heuvels steken, een natuurlijke vallei in de beeldentuin. De platen zijn zo geplaatst dat ze geen middelpunt vormen. Daardoor ontstaat een denkbeeldige beweging die de aandacht naar buiten trekt: 'spin out'. Om het werk te ervaren moet de toeschouwer er doorheen lopen. Het samengaan van een gegeven plek, Serra's ingreep en de ervaring van de kijker in de nieuwe gevormde situatie is kenmerkend voor zijn oeuvre. *Spin out* is een van de eerste in een lange reeks groot-schalige objecten van Serra, overal ter wereld.

Houtkampweg 6, 6731 AW, Otterlo

T 0318 591 241

info@krollermuller.nl

www.krollermuller.nl

[Facebook.com/krollermuller](https://www.facebook.com/krollermuller)

[Pinterest.com/krollermuller](https://www.pinterest.com/krollermuller)

[Twitter.com/krollermuller](https://www.twitter.com/krollermuller)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

**VRIENDEN
LOTERIJ**

HELENE
KRÖLLER-MÜLLER
FONDS

Niet van plan deze folder te bewaren? Geeft u deze dan s.v.p. af bij de
ontvangstbalie voor hergebruik. © juli 2023 Wijzigingen voorbehouden